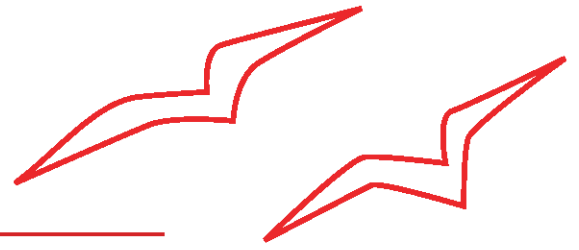

Meeqqat inuusuttullu pillugit paasisassarsiorpit?
Søger du viden om børn og unge?
Seeking knowledge on children and youth?

MIPI Tusaat/Nyt

Normu siulleg marts 2008

Maanna piffissanngorpoq 2008-mi MIPI-mit nutaarsiassat siulliit saqqumersissallugit. Matumuuna allanngulaarlugit saqqummersillugit misilipparput taamaalillutalu suliamik ingerlatalik suliani pillugit allaaserinnitsipparput. Conni Gregersen sumiginnaasarneq akiorniarlugu qaammarsaaneq pillugu allaaserinnippoq. Taassuma saniatigut qaammarsaanermi pikkorissaqataasimasoq qaammarsaaneq pillugu qisuariaataanik pissarsiffigisimavarput. Tusaammi uani taanna pillugu allaaserisat allaaserisallu allat atuakkit.

Meeqqat Inuusuttullu
Pillugit Iisimasaqarfik
Videnscenter om Børn og Unge
Documentation Centre
on Children and Youth

Imarisai

SUMIGINNAASARNEQ AKIORNIARLUGU QAAMMARSAANEQ	1
QAAMMARSAANERMIT PISSARSIAT PILLUGIT APEQQUTIT TALLIMAT.....	4
MEEQQAT INUUSUTTULLU PILLUGIT KISITSISITIGUT PAASISSUTISSAT	6
PERSUTTAASARNEQ, PINNGITSAALIISARNEQ KINGUAASSIUTITIGULLU INNARLIISARNEQ AKIORNIARLUGIT NUNA TAMAKKERLUGU	
ILIUUSISSATUT PILERSAARUT	7
MIPI-P QARASAASIAKKUT NITTARTAGAANI TOQQORTAT NUTAAT	7

Boks 1290
3900 Nuuk
Kalaallit Nunaat
Grønland
Greenland
Tel.: + 299 34 69 40
Fax.: + 299 34 69 41
E-mail: mipi@gh.gl
www.mipi.gl

Sumiginnaasarneq akiorniarlugu qaammarsaaneq

Allaaserinnittoq Conni Gregersen, cand.psych.aut., tarnikkut katsorsaaneermik siunnersioqatigiinnermillu immikkut ilisimasalik.

Ilaqutariinnermut PISOQARTAQARFIK sumiginnaasarneq akiorniarlugu nuna tamakkerlugu qaammarsaanermik ingerlataqarsimalerpoq, qaammarsaaniarlunilu suliniut taanna najukkani meeqqanik suliaqartunut tamanut assigiinngitsunik suliffilinnut pikkorissaanissamik neqerooruteqarnikkut ilaatigut ingerlanneqarsimalluni. Illoqarfinni nunaqarfinnilu inunnik isumaginnittoqarfimmi, peqqinnissaqarfimmi, atuarfimmi, ulluunerani paaqqinniffinni politiinillu sulisut pikkorissaqataasimapput. Nuna tamakkerllugu inuit 1382-it pikkorissaqataasimapput. Kommunit tamarmik neqeroorummik atuisimapput, kommuninilu tamani pikkorissaasorsimalluni. Pikkorissaanermi sumiginnaaneq nalinginnaasumik sammineqartarpoq, aammali ajornartorsiuutit komminini ataasiakkaani massakkorpiaq atuuttut sammineqartarsimallutik. Angalasartoqartiinni inuttaapput

uanga/tarnip pissusiinik ilisimasalik kiisalu Ilaqutariinnermut Pisortaqarfimmi meeqqat inuusuttullu pillugit immikkoortortami siunnersuisartut. Pikkorissaanerit, taakku ataanillutik pikkorissaasut, atortussat, siunnersioqatigiinneq kiisalu angalanermut ineqarnermullu aningaasartuutit Ilaqutariinnermut Pisortaqarfiup isumagai, kommunilli akisussaaffigaat nutserisoqarnermut aningaasartuutit, soorluttaaq aamma init pikkorissarfissat pikkorissarnerillu nalaani nerisaqarneq kommunip akisussaaffigai.

Najukkani ataasiakkaani pissutsit maannakkorpiaq atuuttut aallaafigineqarnissaat tunngaviusumik isumagineqarpoq, taamaaliornikkut atuagarsornerup toqqaannartumillu sullissinerup imminnut ataqatigiissinnissaat anguniarneqarluni. Atuagarsornikkut tunniussat sulinermi atugassanik tunniussippu ilutigalugulu sulisut ataasiakkaat illersornissaannut iluaqutaallunik, sulisullu nukissaarunnissaraluaq pinngitsoortissinnaallugu.

Pikkorissaanerit makkuninnga imaqarput:

- Sumiginnaasarneq tamatumalu eqqarsartaatsimut ajoqusiinnaaneri pillugit ilisimasaqalernerneq – atuagarsornikkut ilisimasat misilittakkallu: Ilaqutariinni ilungersunartumik sumiginnaaffiusuni imminnut attaveqariaaseq pissaanermik atornerluiffiusarpoq: allat allanut aalajangiisuupput, ulluinnarnilu immiut attaveqariaaseq tamatuminnga sunnerneqartarpoq taamaalillunilu inuttut kinaassutsip pinngoriartornera inuullu naleqassutsiminik misiginera sunnertarlugu. Meeqqat ikiorfissaqarpiaratik inunngortarput, ikiorfissaqannginnerlu arlaannit atornerlunneqarangat, meeqqat ajoqusikkatut inissittarput, kinaluunniit ajoqusigaalluni imaluunniit ajoqusiisuulluni inunngortanngilaq – kinaluunniit ajoqusiisunngortoq nammineq ajoqusigaanermigut ajosusiisunngortarpoq.
- Siusissukku iliuuseqarneq: aatsaat ukiuni kingulliunerusuni meeqqat misigissutsimikkut siusissukku ajoquserneqartut amerlasuut Kalaallit Nunaanni takusalerpavut. Tassuunakkut inuaqatigiit/innuttaasut nukissaqarnerat tarrarsorneqarpoq, ilutigisaanilli aamma "ullut nutaat" inunnik aserorterinerat AAMMALU sionatigut sumiginnaasimanerup kingunerinik – ullutsinni atuuttunik - iluarsiiarluni suliassamik annertuumik suliniuteqarnissaq kiisalu taakku siunissami ikilissinnissaannik suliniuteqarnissaq pisariaqarpoq. Ataatsimut isigalugu misigaarput pikkorissartut oqiliallattut, soorlulusooq siusissukku isumassuinerup qanoq pingaaruteqartigineranik eqqaasinneqarnertik anersaamissutigigaat.

- Sammisat imaannaangitsut pillugit oqaluqatigiittarneq sungiusarneqarpoq – isumaliortaatsit, ajunngitsumut saatillugu oqaatigeqqiisarnerit.
- Suliffiit akimorlugit suleqatigiinneq sungiusarneqarpoq – suliarnut tunngatillugu aammalu sulisutut isumaliortaatsit, sulinermi killigititassat.
- Suliassat naammaginartumik suliarissagaanni suliffiit akimorlugit suleqatigiinnissaq pisariaqarpoq, tassami ilaqutariinni ajornartorsiutit imminnut kaputartuuttarmata. Killilersuiniarnikkut ajornartorsiortoqarajuppoq, sulisorlu ilaqutariit paatsiveerusimaarnerannut pulaqqajaasarpog – imaluunniit attaveqarfiginiarneranni iluatsitsinngitsuittarluni. Suliffiit akimorlugit suleqatigiinnikkut ajornartorsiutit manngertilluinnarsimasut qanillattornissaannut periarfissat allaannerusut ammaanneqartarput, taamaaliornerlu pinngitsoorani iluaqutaasarpog!!! – tassa ajornartorsiutit qulaajarnissaat taamatuttaaq sulisut suliffiminniiginnarnissaat anguneqarsinnaanerulertarmat.

Pikkorissaanerit ulluklut unukkullu aalajangersimasumik qulequtsiilluni sammisaqarnernik, innuttaasunik ataatsimiititsinernik, siunnersioqatigiinnernik, oqartussaasoqarfiit assigiinngitsunik suliallit aammalu pinaveersaartitsinermi ataatsimiititaliat ataatsimiinnerini peqataanernik, PI-mi pikkorissaanernik ilaqartinneqarput, kiisalu ataatsimeersuarnerni saqqummiinerit ingerlanneqartarlutik:

- NFBO kongres, Malmø, maj 2006:
- KIIP-p ilinniartitaaneq pillugu Katuami ataatsimeersuarnera, Nuummi nov. 2006
- Nunamed Nuuk, sept.2007:

Siunnersuisartut suliniuteqarnerup nalaani suliarnut pingaarnernut ilaavoq suleqatissarsiorneq. Taamaaliorneq arlalitsigut nalitusimavoq. Sumiiffinni tamangajanni inunnik isumaginninnerup iluani sulisussaqaarniarneq aammalu ilinniagalinnik sulisussaqaarniarneq ajornartorsiutaavoq ilutigalugulu soorunami aamma suliassat annernartunik imallit sulinermi misigisassaallutik.

Pikkorissaanermi tunngaviumik isumagineqarpoq meeqqat taasaanerat inuiaqatigiinni innuttat pisinnaatitaaffillit, soorlu Naalagaaffiit Peqatigiit meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaanni aammalu kalaallit inatsisiliaanni meeqqanik inuusuttunillu ikiorsiisarneq pillugu peqqussummi allassimasog. Tamatta meeqqanik nalunngisaqarpugut arlaleriaqarlutik inissinneqartartunik, aatsaallu kingusinnerusuklut paasineqartarluni meeraq taanna siusissuklut ajoqusigaasog, taamaattumillu siunnerfilimmik ikiorneqarnissaminik pisariaqartitsog, tassa katsorsarneqarnissamik pisariaqartitsisoq. Sulisutummi imaluunniit

angajoqqaatut akuersaarnaviangilarput meeraq timimigut nappaatilik piaartumik nakorsamit katsorsarneqanngippat – sooruna meeraq eqqarsartaatsimigut nanertugaasoq taama pisanngikkippat? – meeqqat uku ”perorsaannagassat”, taama oqartarnej naligninnaasumik upperineqarpoq – eqqarsartaatsikkulluunniit ajoqusigaagaluarunik - tamannalu sammisassaavoq annertoq pingaartorlu. Kisiannili taama oqartarnej eqqunngilaq, meeqqallu pisortanit sumiginarneqassapput ikiorserneqarnissamik pisariaqartitsileriartut ikiorserneqarnissaannik neqeroorfiginngikkutsigit.

Pikkorissaanernik ingerlataqarnej pissanganarlunilu pissarsinarsimavoq. Sulisut ilaqutariinnik navianartorsiortunik ikiuinissamut nukissallit, soqutiginnittut piumasusillillu naapissimavavut, aammalu sulerusussuseq suliamillu nuannarisaqarnej pikkorissaanerni misigisimavavut.

Qaammarsaanermit pissarsiat pillugit apeqqutit tallimat

Qaammarsaanarluni pikkorissaanermi pikkorissaqataasoq Lene E. Lyberth qaammarsaanermit pissarsiai pillugit apeqqutinik tallimanik MIPI-p aperaa.

1. Qaammarsaanernej qanoq isumaqarfigiviuk? Itisililaaruk

Ilaqutariinnermut Pisortaqarfimmit paasititsiniaaneq ingerlanneqarnikuusoq Maniitsup Kommuneani ingerlanneqarnikuuvoq marloriarluni, isumaqarpunga paasititsiniaaneq Conni Gregersen-ip ingerlannerani pissarsiffigilluarlutigu Kommunetsinni, peqataasugut suleqatigiit akimorluta nunaqarfittagut ilanngullugit peqataapput. Uanga isumaqarpunga peqataasuusugut tamatta suleqatigiinnitsinni siumut ingerlariaqqilluassutigigippat maluginiarsimavara, ulloq manna tikillugu.

2. Qaammarsaanarluni suliniummit pissarsiatit suut ulluinnarni sulininninni atortarpigit?

Uanga inunnik isumaginninnermi allaffimmi inunnik sullissisunut aqutsisutut atorfeqarninni, ulluinnarni sulininni paasisitsiniaanerup ingerlanneqarsimasup imarisimasaanik meeqqat inuusuttuaqqat angajoqqaaminnit sumiginarneqartarnerini, eqqaasitsissutigisarlugit paasisitiuniutigalugillu atortarpakka suleqatinnut, sullitatsinnut nunaqqatitsinnut nunaqarfimmiortatinnullu.

3. Qaammarsaaniarluni suliniummit pissarsiatit ulluinnarni sulininninni qanoq atortarpigit?

Ilaqutariinnermut Pisortaqarfiup paasisitinaasimanerata kingorna ulluinnarni sulinninni suleqatinnut, sullitatsinnut, politikkerertatsinnut aalajangiisussanut suliat aalajangigassat aallaavigalugit, pissarsiarisimasakka paasititsiniutisarlugit. Ataatsimiinnerni suleqatit akunnitsinni, isumasiuinernilu sulianut tunngatillugit, suleqatit akimorlugit, sullitatsinnut inuttaasunullu.

4. Qaammarsaaniarluni suliniummut atatillugu misigisaqarpit immikkut maluginiarsimasarnik?

Ulluinnarni inunnik isumaginninnermi allaffimmit suliatinnut tunngatillugu, Connie Gregersen-ip tarnip pissusaanik ilisimasalittut paasisitinaanermi saqqummiillaqqinnera iluareqqaara, misiginarami ataatsimut suleqatigiilluarnissatinnut uisitsisoq.

Saqqummiutai uku pikkugineruvakka.

Inuup ineriartornermi misigissusaanut tunngatillugu, nalaataqarsimagaanni ikiorserneqarsimananilu, kingunerisinnaasarmagu inuunermi sinneranut allaat sunniuteqartarnera, Connip assersuutigisartaga, "uanga ullumikkut inersimasuullunga, qamani ilunni suli uanga meeqqatut misigissuseqarlunga aliasuuteqartunga, anniaateqartunga, ikilernerqarsimallungaluunniit, inuunerma siumut oqinnerusumik ingerlariaqqinnissaanut ikiortariaqarneq ersarissisarmat, imaluunniit aamma imminut illersoriarsinnaaneq inuunerup ingerlanerani imminut paarisariaqarneq imminut avatangiisinnullu tatiginissamut, tatiginninnissannullu. Pingaaruteqarluinnarmammi inuup inuunera naleqarluarluni inuunerqarsinnaanissaq.

Kiisalu kikkugaluaruttaluunniit, kinaassutsitta assigiinngissinnaaneri immikkuullarissutitta, avataatigut assigiittortaqartarnera, sumiginnarneqarsimagaanni ersiutigineqartartut, "trekant model"-ip iluaniittuusunit, krænker type, frelser type, offer type, trekant model-illu iluaniinnginnissaq inunnik sullissisuttut pingaaruteqarnera nukissaqarniassagaanni, tassami iluaniikkaanni "qiteqataaginnaleraannilu" avammut isiginninniarnaq ajornakusoorsisarnera. Aammalu sullitagut taamatut inissisimasimappata nassuiaallugit paasitinniariarlugit inissisimaffianniit illikarnissaannik ilitersorlugit. Sullitatsinnit paasisitsiniutigalugu atorluarneqarsinnaanera ersersimmagu.

Paasisitsiniaanermi pikkorissaanermilumi annertuumik ersarissaatigineqarpoq, meeraq qitiutilluinnarlugu eqqaamasarnissaa, uagut inersimasut pissutsinik nalunngisaqarutta pissusissamisuunngitsumik iliuseqarluta qisuariartussaataanerput, meeraq illersorniarlugu, timikkut/eqqarsartaatsikkut misigissusaalu,

inatsisitigullu eqqarsaatigalugit, siusissumik ikiorsiinissarput siunertaralugu, qulaanilu eqqartorneqarsimasut pinngitsoortinneqarsinnaaneri qulakkeerniarlugit.

5. Qaammarsaaniarluni suliniummi pingaarnerusutut isigisarnik taasaqarsinnaavit?

Paasisitiniaanerup illoqarfitsinni ingerlanneqarsimanera iluarisimaarpara. Suleqatigiiusugummi akimorluta suleqatigiinnerput qanillisutut misinnarsisikkamiuk ulluinnarnilu suleqatigiinnitsinni eqaannerulersutut sullitatsinnut periuseqalernerput malunnarmat, taakkuullutami sullitagut ataasiummata. Paasisitiniaanermi ataatsimoorluta pikkorissarnitta kingorna.

Meeqqat inuusuttullu pillugit kisitsisitigut paasissutissat

MIPI-p - Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfiup Meeqqat inuusuttullu pillugit kisitsisitigut paasissutissat 2007-2008 marlungornermi marsip 18-ianni 2008 saqqummersippaa. Kisitsisitigut paasissutissat MIPI-p - Meeqqat Inuusuttullu Pillugit Ilisimasaqarfiup - saqqummersittagaasa sisamassaraat. Kisitsisitigut paasissutissat ukiut sisamakkaarlugit saqqummersinneqartarput. Saqqummersitaq kisitsisinik tunngavilimmik immikkoortortaqaqpoq ilaatigut tassani takuneqarsinnaallutik innuttaasunit tamarmiusunit meeqqat inuusuttullu qassiunersut, suaassuseq aallaavigalugut 15-iniit 19-inut ukiullit qassit suliffissaaleqinermit eqqugaanersut, atuarfimmi nalinginnaasumik annertusisamillu atuartut qanoq agguataarsimanersut allarpassuillu. Taassuma saniatigut saqqummersitami aalajangersimasumik qulequtserlugu allaaserinnittoqarpoq, matumuuna meeqqat inuusuttullu ajunngitsumik inuuneqartut allaaserineqarlutik. Tassani ilaatigut takusinnaavatit Kalaallit Nunaanni nukappiaqqat, niviarsiaqqat inuusuttullu 2004-mi inooqataanikkut akuuffigisaat sunngiffimmilu sammisassatut soqutigisaat aammalu meeqqat inuusuttullu (10-14-inik ukiullit) aningaasarsiaanut takussutissaq.

Kisitsisitigut paasissutissat kalaallisut danskisullu [uani](#) atuakkit

Persuttaasarneq, pinngitsaaliisarneq kinguaassiutigullu innarliisarneq akiorniarlugit nuna tamakkerlugu iliuusissatut pilersaarut

PAARISA – Innuttaasut peqqissuunissaannik sullissivik - Inuunerittap ataanni peqqissutsimik siuarsaniarluni aammalu persuttaasarneq, pinngitsaaliisarneq kinguaassiutigullu innarliisarneq akiorniarlugit nuna tamakkerlugu iliuusissatut pilersaarusiropoq. Suliniut taanna piffissami 2007-miit 2012-imut piviusunngortinneqassaaq.

Marlunnik suleqatigiissitaliortoqarpoq, aappaata persuttaasarneq suliarissavaa aappaatalu pinngitsaaliisarneq kinguaassiutigullu innarliisarneq suliarissallugit. Suliamut atatillugu suleqatigiissitat taakku marluk, Nuna tamakkerlugu suliniutissanik inassuteqaateqannginnermminni, suliniutit suliniarnerillu suut Kalaallit Nunaani tamarmi ingerlanneqarnersut paasiniassavaat. Taamaattumik piffissami qaninnermi MIPI-mit Paarisamit/Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Naalakkersuisoqarfimmit allakkat takkuttut eqqumaniarfigilluaqquneqarput.

MIPI-p qarasaasiakkut nittartagaani toqqortat nutaat

MIPI-p qarasaasiakkut nittartagaa nanoq.gl-ip ataaniittoq nutarterlugu aallartinneqarpoq. Mipi.gl-ip nutaap naammassinissaata tungaasnut nittartakkami nutaamik qupperniliorpugut ima atserlugu: Nye filer aamma links, tassani makku takusinnaavatit:

- **Atuakkanik kalaallisunik atuarneq**
Innuttaasut kalaallisut oqaluttortaasa akornanni atuarusussutsimik misissuineq. Kalaallit Atuakkiortut aammalu Kultureqarnermut Ilinniartitaanermut Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Pisortaqaqarfiup kissaateqarnerisigut HS Analyse-p misissuineq ingerlappaa. Juni 2007.

[Uani](#) danskisut atuartuk (pdf-fil 5,64 MB)

[Uani](#) kalaallisut atuaruk (pdf-fil 6,32 MB)

- **Meeqqat qimussimik angalanerat sivisunerpaaq 2005**
Sumiginnagaalluni meeraasimaneq anigorniarlugu perorsaanermik immikkut suliniarfigineqarluni katsorsartinneq. Meeqqat angerlarsimaffiat Uummannamiittoq 1995-imili

meeqqat qimussimik angalaartitsisalerpoq. 2005-mi marsimiit maajimut meeqqat qulit aqqaneq-marlunniit ukiullit qaammatini marlunni migisaqarluaqalutik Kalaallit Nunaata Avannaanut sikukkut qimussimik angalapput.

Angalanermi pisut [uani](#) danskisut atuarsinnaavatit (pdf-fil 5,02 MB)

Angalanermi pisut [uani](#) tuluttut atuarsinnaavatit (pdf-fil 4,17 MB)

- **Qaaliaap Frankrigimut angalanera**
Sannaviup Qaaliaap 2004-mi septembarimi Frankrigimut angalanera

Angalaneq pillugu [una](#) atuartuk (pdf-fil 1,35 MB)

Quppersakkanut innersuussutit nutaat

- **Kalaallit meerartaasa atuarianni alloriarfinni 2007-imi misilitsissutissat misissoqqissarnerat inernerilu**
Inerisaavik – Ilinniaatinik ilisimatusarfik, januar 2008.

Danskisuaa [una](#) toorlugu atuarsinnaavat
Kalaallisuaa [una](#) toorlugu atuarsinnaavat (naalisagaq)

- **Valhalla**
Danmarkimi, Finlandimi, Savalimmiuni, Kalaallit Nunaanni, Islandimi, Norgemi, Sverigemi aamma Ålandimi meeqqat inuusuttullu inoorisaasiat pillugu Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiiffiata qarasaasiakkut isaariaa.

Takurusukkukku [una](#) tooruk